

КЪЫРАЛ ЖУМУШЛА

Сёз регионда жамауат-политика эмда социал-экономика болумну юслеринден баргъанды

Россеини Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толу эркинликке келечиси **Юрий Чайка** Къабарты-Малкъарга иш бла келгенде, КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** бла тубешгенди. Ушакъны кезиунде сёз республиканы юбилейин байрамлау, миллет проектле жашауда къалай бардырылганларыны, регионда жамауат-политика эмда социал-экономика болумну юслеринден баргъанды.

Юрий Чайка жаш тёлю бла ишлеуно, жаш адамлары иш бла жалчытууно, ол санда жангы биллими кадрлары регион проектлеге къошууно, артыкъда магъаналыгъа санагъанды.

Казбек Коков а 2021 жылда къорктуулу аурууладан бакъган госпитальда багъылган коронавиреу саусаулагъа этилген медицина болушукъ ючюн Къабарты-Малкъарга Россеини Правительствоосуно буйругу бла 800 миллион сом берилени юсюнден билдиргенди. Тийишли бегимге орта кюн РФ-ни Правительствоосуно Председатели **Михаил Мишустин** къол салгъанды.

Полпред Шимал-Кавказ федерал округну регионларыны экономика айналарыны юлгюлерин сезюноу эсеплери бла шагърейлендиргенди. Россеини Правительствоосу 1,7 триллион сомдан асламга 35

проектни къабыл кёргенди. Ол ача толусунлай округну айнатыуға къоратылкъды.

Тубешууден сора **Юрий Чайка** Нальчикде биринчи кере бардырылган «Моя провинция» деген XXIII битеуросей фестивалыны ачылыуна къатышханды. «Экспертлени бир къаууму биз шартланы журналистикасыдан ономланы журналистикасына кичгенбиз дейдиле. Бир жаны бла ол кертиди. Алай эсе уа, бу жыйылыну магъанасы бютон ёседи. Нек дегенде, анга Ата журтубузу редакторуну орунбасары **Татьяна Кузьмина**, Ара телевиденияны дикторлары **Евгений Кочергин** бла **Алла Данько** къатышханды.

Формуну кезиунде регион телевиденияны бла басманы келечилери бир бирге сынаулары билдиргенди, жангы амалла бла шагърейленгенди, СМИ-ни усталарыны сейир мастер-классларына къатышханды. Андан сора да, журналисте жюриге регионда тауушлукъ жерлени, адамларыны да юслеринден репортажларыны, фильмлерини бла статьяларыны кёрюзгенди.

Фестивалыны программасына уа Къабарты-Малкъарны ариу жерлерине жолочулукъла эмда республиканы халкъларыны адет-тёрелери бла шагърейленуи да киргенди. **Казбек Коков** къырал башчыны келечисине байрамны жоқлагъаны ючюн жюриге ыразылыгъын билдиргенди, фестивалгъа къатышхандыны алгъышлагъанды. «Шёндюго дуняда басма органланы эмда энчи журналистлени магъаналары айтып-айтамза улууду. Ахыр ишле анга шагъатлыкъ этеделе. Регион басма, бизни къыралны къыйыр жерлериндеги басма жамауатны бирлигин, адет-тёрелени сакълауға эмда инсанланы патриот ниетлерин чыныкъдырууға улуу къыйын салады», дегенди ол.

КъМР-ни Башчысыну Правительствоосуно пресс-службасы.

ФЕСТИВАЛЬ

«Жюрегизбизни бир кесегин мында къоюп барабыз»

«Моя провинция» деген битеуросей фестиваль тюнене «Синдика» къонакъ юйде сауғалау бла бошалгъанды. Анга аталган къууанчылы жыйылыуға **Ара телевиденияда берилени бардыргъан Алла Данько** бла **Евгений Кочергин**, Россеини телевиденияны академиясыны члени **Ирина Ховенко**, жазычу **Татьяна Снежко**, РФ-ни Журналистлерини союзуно председателини орунбасары, журини таматасы **Александр Вишневецкий**, фестивалыны президенти эм къураучусу **Елена Фоминых**, КъМР-ни культура министри **Мухадин Кумахов**, башха жууаплы къуллукъчула да къатышханды.

Фестивалыны баш номинациясы уа «Жер башында мамыр жашау ючюн» деген темагъа жораланганды. Кеслерини ишлеринде журналисте Украинада бусагъатда бардырыла турган энчи аскер операциягъа къатышхан, Донецк эмда Луганск халкъ республикалары эркинликлери, мамыр жашаулары ючюн жанлары-къанлары аямай сермешген аскерчилени, офицерлени

визор сюжетлеге ким да шумсуз къарагъанын, радио бериледе да ма алай тынгылагъанларын чертип айтханды. «Аланы хар бири да тарыхны, бусагъатда анда бола турган ишле бла байламлы затланы юсюнден тынгылы да, керти да халар айтадыла. Жыл сайын бу фестивалгъа къатышханла коллегаларына алада болгъан жангычылыкъланы юслеринден билдиределе», - дегенди.

ыразылыгъын билдиргенди. **Евгений Кочергин** а Чирик кёлню, Чегем чучурлары да кёрюп, шахарны айтат жерлеринде да болуп, аны сыйоуп кыйгъанын билдиргенди. «Хар къалайда да бизге мында жарыкъ тубегенди, сизни республикагъыз аламант къонакъбайлыкъ эте билген кесибизде сынагъанбыз», - дегенди.

«Жюрегизбизни бир кесегин мында къоюп барабыз», - деген сёзлени фестивалгъа къатышханла барысы да къатлагъанды. Сёлешууден сора хычыуун жумуш да башланды. Энчи белгиленгенлеге ача сауғала, жангы 2023 жылны аллында Великий Устюгда бардырылкъ къууанчлагъа, Адыгъ бишлакъланы байрамына, Кийиклени чабыуулукъларына, дагыда кеп башха байрамлагъа барыргъа, энчи курсланы ётерге да сертификатла берилгенди.

Саугъаланганла кеп эдиле, болсада мен жалаанда бирлерин энчи белгилерге сюеме. Къарачай-Черкесден «День республи-

ки», «Къарачай», «Абзашта», «Ногай давысы», «Черкес хэку» газетледе ишлеген журналисте «Кунацкая» деген темагъа жазгъан материаллары ючюн белгиленгенди.

«Репортаж с колес» деген номинациягъа къатышханла къыска заманын ичинде Къабарты-Малкъар Республиканы 100-жыллыгына жоралап, фильм алгыгъа керек эдиле. Ма ол ишде Богородск телевидениядан **Анна Сычёва**гъа жетген болмагъанды. Ол къызчыгъы бла Чирик кёлню жагъасында айланганларыны юсюнден фильм къурашдыргъанды.

КъМР-ни Культура министрствосуно, «КБР-Медиа» учрежденины, РФ-ни Журналистлерини союзуно къыйынларына да бийик багъа бичилгенди. Къууанчылы жыйылыну ахырында сёлеше, КъМР-ни культура министри **Мухадин Кумахов** быллай магъаналы форумну бардырыргъа бизни республиканы сайлагъанлары ючюн РФ-ни Президентини СКФО-да толу эркинликке келечиси **Юрий Чайка**гъа эмда фестивалыны президенти **Елена Фоминых**ге высас этгенди. Республика не заманда да къонакълагъа эшиклерин кенг ачып тургъанын да айырып айтханды.

ХОПАЛАНЫ Марзият.

Тубешуу

Муниципалитетде халгъа эс бурулгъанды

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Коков** Прохладный шахар округну администрациясыны таматасы **Вячеслав Архангельский** бла ишчи тубешуи бардыргъанды. Ала муниципалитетде социал-экономика айнауну соруулары эм миллет проектлени бардырылуларыны созгенди.

Вячеслав Архангельский республиканы оюучусуна бусагъатда Прохладныйде ишлене турган эки битеулю билим берген махкемени юсюнден айтханды. 785 жери боллукъ жангы школ былтыргъы жылны ахырында бери ишленеде. Билим беру махкемеге беш блок киределе, спорт майдан эм жалган баш къаты бла футбол майдан. Хайырлануыгъа 2022 жылда декабрде бериллики.

Казбек Коковну буйругу бла Граничный переулокъга ремонт этилликиди, ол бу социал объектге элген жолду. Асфальт-бетон къатысын жангыртуудан, тротуарны эм жарыкълыкыны беруноу тапландыруудан сора да, эски инженер коммуникацияла да толусунлай алышындырыллыкъдыла.

Дагыда 8-чи номерли школда 560 жери болган жангы корпусну къурулушу

бардырылады. 1950 жылда ишленген эски мекам хайырланылмагъанды. Республиканы оюучусуно районнга жолочулукъларыны биринде анга ремонт этиу проблеманы кетермезлигин белгилеп, жангы окъуу корпусну сьерге оюу этилген эди. Башламчылыкъланы федерал даражада да дурус кёргенди, эм быйыл жангы школну ишлеу башлагъанды. Къурулушчула эски мекамны кетергенди эм шёндю жангысыны мурдоруну деп котлованны хазырлау ишлени тындырадыла. Школ корпус 2023 жылны ахырында хайырлануыгъа берилликиди.

Битеулю билим берген махкеме ишленселе, окъутуу иш бир сменге къуарлыра онг боллукъду. Объектле «Билим беруу» миллет проектни чеклеринде жашауға кийирледеди.

Прохладный муниципал округда бир социал объектле бла байламлы ишле да тындырадыла. Ол 42-чи номерли школну тынгылы ремонтуду, ишле сентябрь ахырына жетерикдиле эм 6-чы номерли гимназияны, аны 2023 жылны ахырына кийирликиде хайырлануыгъа. Къурулушчула Искусстволаны сабий

школуну бла Маданият юйноу ремонтлары бардырадыла – объектле хайырлануыгъа 2023 жылда берилликиде. Бу конде ишлени планына музыка школну ремонту да къошулгъанды, деп билдиргенди **Вячеслав Архангельский**.

Муниципал округда «Ырахат шахар болумланы къурау» федерал проектге кере 9 жамауат тире эм кеп фатарлы юйлени 44 арбаз тирелери тапландырылгъандыла. Быйыл 2 жамауат тире тийишли халгъа келтирилгенди – 3-чо номерли лицейни тиресинде аллея эм аскерчилеге – «Хорлам» колхозну алгынны келечилерине – эсертмени къатында сквер. Тапландыруу ишле 2023 жылда да андан ары бардырыллыкъдыла.

Казбек Коков муниципалитетни администрациясыны таматасына социал магъаналы объектлени къурулушлары бла байламлы соруулагъа эс бурганлай турурга, подряд ишлени качествоуларына эм заман болжалларына къаррагъа, жууаплы министрствола бла байламлыкъда ишлерге буюргъанды.

КъМР-ни Башчысыну Правительствоосуно пресс-службасы.

АКЦИЯ

Тёллени, миллетлени да бирикдирип, хорламгъа элте

Нальчикде Келишуулюкню майданында «Юнармия ЗА Мир без фашизма. Север-Юг 2022» битеуросей патриот автомаршыны келечилери улуу патриот акция къурагъандыла. Аны кезиунде Хорламны байрагыны эм улуу кописы эм 300-метрлик Георгий лента жайылгъандыла. Бу ишге республиканы битеу шахарлардан бла районларындан «Юнармия» бла «РШД» къымылдаулары 600-ге жууукъ келечиси къатышхандыла. Акция Донбассда къуллукъ этген россеини аскерчилеге аталгъанды.

Автомарш «Юнармия» сабий-жаш тёлю аскер-патриот битеукурал къымылдауу баш штабыны, аны Красноярск крайда бёлуюноу ветеранланы «Аскер къарындашлыкъ» организацияларыны башламчылыкълары бла бешинчи кере ётдоруледи. Аны чегинде Хорламны белгилерин къыралны субьектлери бла элтедиле. Аланы муратлары Улуу Ата журт урушда туугъан жерибизни немисфашист ууучулаудан азатлап, келир тёлюлеге бююнню мамыр жашауу саугъалаган ата-бабаларыбызгъа хурмет

этгенлерин кёрюзюноу. Жыйылгъанлары республиканы жаш тёлуюноу ишлери жаны бла министри **Азамат Люев** алгъышлагъанды. «Биз бююн Нальчикде, аскер махтаулыкъларына, энчи операциягъа къатышханлауларыбызгъа бла къызларыбызгъа аталган, улуу къыралыбызны граждандарны бирикдирген акциягъа келгенбиз. Жаш тёлю тюзлюкню излейди, сегиз жылны Донбассда жашагъанла азап чегип тургъанларыны юсюнден запад пропаганда, асламлы информация органла нек тынгылагъанларыны

юсюнден, мамыр адамлары къутхарырга оюу этилгенде санкцияла, къажалулукъ нек башланганы сылтауну сорады. Акцияны белгилери Георгий лента бла Хорламны байрагыдыла, ала узакъ 1945 жылда душман ууатылгъанына шагъатлыкъ этеделе. Шёндю да фашизмнин ниетлерин жаргъа къорешгенле бардыла. Алай мен бююн биз барыбыз да бирге, Баш Главнокомандующийге, аскерибизге билеклик эте, аны хорларыгъыбызгъа ишексизме», - дегенди ол.

Тубешуу Сталинградда къазауатны 80-жыллыгыны аллында ётдоруледи. Адам улу аллай къанлы сермешени билмегенди, алай совет аскерчиле къачмагъандыла, жаудан къоркъмагъандыла. «Юнармяны» Красноярск крайда бёлуюноу башчысы **Денис Побылат** алгъышлауунда быллай айтханды: «Заман бизни сайлагъанды. Ахыры 2-чи бетдеди.

юслеринден халарлагъандыла. «Хар ишлерине бизни коллегаларыбыз жюриклеринден юлюш этгендиле», - дегенди **Елена Фоминых**, алагъа багъа биче. **Александр Вишневецкий** а теле-

Алла Данько уа, быллай фестивалгъа миллетлени, адамланы, динлени да бирикдиргенлерин чертип, республиканы оюучуларына, КъМР-ни Культура министрствосунда ишлегенлеге да жюриге

КъМР-ни 100-жылпыгына

2 бет

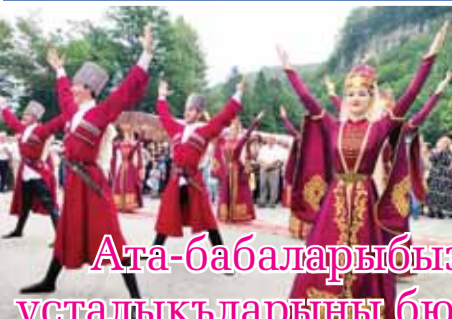

Элбрус районну, саулайда Къабарты-Малкъарны айнауна эмда жашауна улуу къыйын салган адамланы арасында Энейланы Махмутну айтыргъа тийишлиди.

Халаллыгъы, жигерлиги бла да юлгюдю

Халкъ чыгъармачылыкъ

3 бет

Озгъан шабат кюн Черек районда Чирик кёлню тиресинде Халкъ чыгъармачылыкъланы эм къол усталыкъланы тёрели халкъла аралы алтынчы «Алтын къол» фестивалы баргъанды.

Ага-бабаларыбызны эрттегили усталыкъларыны бююнню жарыгъы

Жетишим

4 бет

Дерслени ахшы адет-тёрелерибизге кере къурайды

Атабийланы Адисни къызы Людмила Къашхатау элли орта школунда малкъар тилден бла адабиятдан окъутайды. Хар инсан да жер башына кесини энчи ишин толтурурга келе болур, баям. Биз бююн сизге халарын айтхан уста да аладан бириди. Ол кесини жашау жолун педагогика бла жюреги сыйоуп байлагъанды.

КМР-ни 100-ЖЫЛЛЫГЫНА

Халаллыгы, жигерлиги бла да юлгюю

Элбрус районну, саулайда Къабарты-Малкъарны айныууна эмда жашнаууна уллу кыйын салган адамланы арасында Энейланы Махмутну айтырға тийишледи.

Махмут Кенделенде 1941 жылда көп сабилий юйорде тууганды, Уллу Ата журт уруну кезуонде немислие аны атасы Узейирни илишанга салган эдиле. Сегиз сабий аналары бла къалгандыла, кыйын заманда баш кендинриге жүрешгендиле. Фашистле Кенделенде көнге къалмаган эдиле, алай аладан азатлангандай, халк Орта Азиягга кечюролгенди.

Махмут Къыргызда жети классны ахчы белгиле бошаганды. Ол кезиуде, 1957 жылда, миллет Ата журтуну кыйтып башлаганды. Энейлары жолгга жангызда экинчи жылны апрелинде теби-регендиле, алай бла сегизинчи класс къалганды. Кенделенде ол тогузунчугга барганды, онжыллык школну айырмалы тауусуп, ары дери бир жыл алгга ачылганды. 1-чи номерли орта школну биринчи выпускниклерини къауумуна киргенди.

Орта билим алганындан сора андан ары окууна Шимал-Кавказ тау-металлургия институтун электромеханика факультетин сайлаганды. Вуздан сора аны Тырныаузу волфрам-молибден комбинатына жибергендиле, жаш специалистке «Молибден» рудникте тау уста этип алганды. Ызы бла энергетик болганды, кетюрюучо установканы таматасыны, баш энергетикни къуллуклары толтурганды.

Сегиз жылны ичинде, 1978-1986 жыллада, Махмут Узейирович комбинатын битеу энергетика службасына башчылык этгенди. Ол кезиуде магдан предприятие кыстау айныганды: производство жангыртылганды, магдан чыгаруу кёбейгенди, къыралгга уа ол бек керек эди. Энергетика мюлкю игилендириу

жаны бла да уллу иш тамамланганды – электроизла тартылгандыла, жангызда комбинатда эм аны бёлюмлеринде уггай, Бахсанда нейтрино обсерваторияда, элдеде, Минги тауда турист объектлде да подстанцияла ишленгендиле. Эм кыйын болумлада бийик таулада орналган карьерлеге электрорыла келтирилгендиле. Аны хайырындан магданни жерни башында ачык амал бла къазаргга онг чыктыганды.

Жер тешу ишлени суу эм хауа бла жалчытууну жумушлары да жетишимли тамамлангандыла, жерни башында, тюбюнде рудникледе да кючю техника бла оборудование синдирилгендиле. Хайырланыгга жангы промышленный объектле – магданни ууак эту корпус, конвейер бла пульпопровод – берилгендиле. Байыкъландыруу фабриканы флотация бёлюню жангыртылганды, фломашинала бютюн кючюлеге алышындырылгандыла. 80-чи жыллы ортасында вольтрам-молибден продукция эм уллу ёлчемледе чыгарылып башланганды. Анда уа Энейланы Махмутну башчылыгында урунган энергетика службаны кыйыны уллуду.

Урунуну ветераны кеси чертгенди, предприятия специалилери, аланы кёбюсю уа, аныча, Шимал-Кавказ тау-металлургия институту бошаганла эдиле, ол жууаллы кезиуде производство бла жашагандыла, тынлыккы билмегендиле. Ол заман унутулмазча болганды. Ишлегеги бла бирге, ол жыллада Эней улу Ленинградны Тау институтунда аспирантураны бошаганды, производствоу автоматизациялау жаны бла кандидат диссертацияны къоруулап, техника илмуланы кандидатты болганды.

1986 жылда Махмут Узейирович ишин алышындырганды – партиязы област комитети аны Элбрусну туризм эм экскурсияла жаны бла советине таматалык этерге

жибергенди. Ол адамла Минги таугга солургга аслам келген кезиуде, советни къарауунда уа 14 къонак юй бла солуу база болгандыла, алада минг бла жарым адам ишлегендиле.

– Солуганланы саны бек кеп эди, жылны къайсы кезиуонде да турист объектле барысы да топпа-толу болгандыла, – дейди Энейланы Махмут. – Сезонла арасы деген аныгым жоэк эди. Профсоюз урунганлагга льгота путёвканы чек салмай бергенди. Турист маршрутланы саны да аслам эди, солуганланы жумушлары тынгылы къараганбыз, ыразы болмаган инсан чыкмаганды. Ишни ахчы къураганыбыз ючюн профсоюзну Ара комитетини Къызыл байрагы бла кеп кере саугаланганды.

Бу къуллукта Махмут Узейирович 12 жылны ишлегенди. Совет Союз чачылганы бла туристлени саны азайганды, Минги таугга алай кепле келмегендиле. Республиканы башчылары Эней улуну «Приэльбрусье» пансионата, алгга ол КПСС-ни ара комитетини дачасы эди, таматалык этерге чактыргандыла, бу жумушну ол 10 жылны толтурганды.

Пенсиягга чыкканындан сора да Эней улу ишис кеп турмаганды. Уллу жашау эм баша-баша жерледе уруну сынам жыйган адамныча, аны Элбрус районну администрациясыны башчысыны кенгешиси болурун тилегендиле. Бир кесек замандан а ол башчыны орунбасары, ызы бла уа район администрацияны специалисти болганды. Эки организация къараганды, ала бла байламлыккы дайым журюте, районда жамауат эм маданият ишлеге тири къатышханды. Минги таугга биринчи ёрлеген адамланы эсертмелерин орнатуу эм жангыртылганды, Кенделенде эсгеруу комплексини ишлеуге кеси энчи эс бурганды, ишни къураганды.

Махмут Узейирович Къабарты-Малкъарны Жамауат палатасыны талай чакырылууна киргенди. Республикада адамланы эркинликтери бла полномоченныйны ишангылы келечисини къуллугун толтура, Элбрус районда адамланы жарыуларына къараганды, бир инсанны да тилегине уллу кёлю болмазгга жүрешгенди.

Энейланы Махмут кеси заманында Халк усталыккы битеусоюз фестивалыны, Жаш тёлону илму-техника чыгармачылыгыны битеусоюз къараууну лауреаты болганды. Эл мюкню айныггауа этген жетишимлери ючюн СССР-ни ВДНХ-сыны майдалы бла белгиленгенди. Аны саугаларыны арасында «За доблестный труд» майдал, СССР-ни Министрле Советини бла ВЦСПС-ни майдаллары бардыла. Республиканы эм бийик саугасы – Сыйлы грамота – анга эки кере берилгенди.

Эней улу Тырныаузуу сахар советини депутатына талай кере айрылганды, Къабарты-Малкъар АССР-ни халк депутаты болганды. Административ жерни социал-экономика айныууна салган уллу кыйыны, предприятияны бла организацианы кеп заманын ичинде энергоресурсла бла жалчытханы, туризм объеклени ишлени къураганды, республиканы халкларыны маданият хазналарын саклаугга, регионну эм районну айтхылык адамларыны атларын ёмюрлюк этиуге себеплиги ючюн Махмут Узейирович «Элбрус районну сыйлы инсаны» деген ат берилгенди.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Оюм

Этилген жангыртыулары тюз аныглайбызмы?

КМР-ни Башчысы **Казбек Коков** РФ-ни Президенти Владимир Путин бла бу юнледе тубешимде республикада жолланы 170 километри иштелгенлерин, жангыртылганларын билдиргенди. Аны бла бирге Нальчикде орамла, аланы арасында машинала бютонда кеп жүрюген Къабарты, Ленин эм Куулийланы Къайсын атлы проспекте тынгылы тапландырылдыла. «Кавказ» федерал жол да кенгертиледди. Алгын анда жалаанда эки ыз болган эсе, энди төртте дери кёбейтилгенди.

Республиканы алай жангыртылганы этемлендиреди. Жолда жүрюуге къатышханланы жашауларына, саулукларына къорктуусуз мадарла кийириледеди, ол санда эки жанына барган машиналаны бир бирден айырырча аркыан тартылады, жолдан өтерге эркин этилген жерле узакъдан билинирча этилгендиле, чыракъла орнатыладыла, жол белгиле, жангы светофорла салынадыла.

Алай бу жетишимлеге къуана, акылыма былайла соруу келгенди: водителле жолла тап халгга нек келтирилгенлерин тюз аныглаймыдыла? Сыйдам асфалт салынып, бир торлю тешиги, бузулган жери болмаган жол халккы къорктуусузлугу ючюн тапландырылганын барыбыз да билебизми? Бирле ол мадарла бютонда терк барыу, башхаланы алларына чартап чыгар, жолларын кесер, светофорну сары белгисине тохарны орунуна къызынып өтер, жауу барганында элдендире ючюн этилген сунадыла, деп келди кёрюм.

Былайда УГИБДД-ны сайтында басмаланган тарихлени келтирмеге сөюме юлгоге. Былтыр КМР-де водителле жолда жүрююну жарыуларына бузуклыккъла этгенлерини хатасындан 457 авария болганды, алада 103 адам ауушханды, 584 инсан а торлю-торлю жарала алгандыла. Аладан 250 аварияда машинала къагышхандыла, аны кезиуонде 55 адам ауушханды, 361 инсан торлю-торлю жарала алгандыла. Ма энгга жарыулу тарихле: акылбалык болмагандыны къатышчулары бла 58 авария болганды, алада уа 8 сабий ауушханды, 58-си уа жарала алгандыла.

Сез ючюн, Элбрус районда былтыр октябрда болган аварияда эки адам ауушхандыла. Ол санда водител да. Ол машинаны жүрюттени 29 жыл бола эди. Аварияны сылтау – жауун жауганына эс бурмай, асыры терк барганы.

Неда былтыр 26 декабрде ингирде 18 сагытта 20 минутда «Вольный Аул – Хасания-Герпегеж-Кашхатау» жолда УАЗ бла хендай къагышхандыла. Эки машинада 5 адам бара болгандыла. Аладан бирини водители аллына келген машиналаны жолуна чыктыганды. Бир водител саулук саклау учрежденияда ауушханды.

«Кавказ» федерал жолда быйыл 28 майда тойота эм ВАЗ къагышхандыла. Алайда машинала жанды, юч адам ауушханды.

«Кавказ» федерал жолда быйыл 28 майда тойота эм ВАЗ къагышхандыла. Алайда машинала жанды, юч адам ауушханды.

Былтыр 11 декабрде ингирде 00 сагыт 42 минутда Нальчикде Головки орамда юч машина къагышхандыла. Алада 5 адам

келе болганды. Аварияда эки машинаны водителлери терк медицина болушлук жетинчи жеринде ауушхандыла, юч адам саулук саклау учреждениялагга жетдирилгенди.

Бу аварияны сылтау – водителден бирини жолгга ичип чыкканы, светофору белгисине бойсунмаганы! Дагдыда аны алгын да административ жууапха тартылып, транспортну жүрютуге эркинлиги сыйырылып тургандай, биягы кеп болуп жолгга чыкканы уа бютонда ачыуландырады.

Битеу ол аварияда бир водител, неда пассажир да къорктуусуз бауу такмагандыла! Ол а, мен акыл этгенден, кесинги жашауунг, саулугунг ючюн жууапсызлыккыды.

Жылдан-жылгга къыралда жолда жүрююну жарыулары къатыланадыла – низамны тохташдырып мурат бла. Сёзге, жолгга кеп болуп чыккан водителге тазир 30 минг сомгга жетдирилгенди, машинаны жүрютуге эркинлик да сыйырылды. Бу аманыккыны кыйтарып эттенге уа жууаплыккъ андан да къатыды.

Алай бу жоруккъла сыйынмаган «жигиле» табыладыла. Юлгоге бу юнледе инспекторла бардырган рейди эсеплерин кёрюзторге сөюме: тинтиуле бардырылган 8 сагытны ичинде инспекторла 9 кеп водителни ачыклагандыла. Ол санда бирине бу бузуклыккы кыйтарып эттени ючюн уголовный иш ачылганды. Энгга 25 адамны уа машинаны жүрютуге эркинлиги болмаганды. Полициячыла аланы тохтазмасала, ким биледи, къаллай хата болдурлук эдиле жолда!

Алай бу жоруккъла сыйынмаган жорукларыны къатыландырыу жаны бла бергим ючюне киргенди. Ичгинде неда наркотикден эсирип, жолда эки эмда андан да кеп кере тутулган водител энди уголовный жууапха тартылганды. Аны эркинлигин эки жылгга сыйырырға деген жорук да кийирилгенди.

Жолда жүрююну жорукларына бузуклыккъла этюу, билмей, башханы ёлтюрен инсан беш жылдан онеки жылгга дери тутмакъда турлукду. Эки эм андан да кеп адам жоолган эсе уа, сегиз-онбеш жылны тутулгунна къорктуу барды. Быллай бузуклыккъ эттенге да бир-бир куулуккълада ишлерге чекле салынадыла, башха жангычылыккъла да бардыла.

Алай къуруула власть органа неда право низамны саклау-чула келери жолларыбызда къорктуусулуккы, низамлыккы жалчыталыккы туюлдоле. Жамауат саулай – водителле, жауу барганына да – кесибини, башхаланы саулуклары, жашаулары ючюн жууаплыккыны аныглап, бир бирге хурмет этмесек, жол бермесек, сак болмасак, жоруккъла бойсунмасак, ариу, сыйдам, бир торлю чурумсуз жолда келерини борчларын толтурлук туюлдоле, баям.

Ашыккъан суу тенгизге жетмес, дегендиге бизни ата-бабаларыбыз. Аланы уа бир терс сөзлери болмаганды. Жолгга чыккан хар ким да бир торлю жарысуу, бушуусуз юйюне кыйтын, алай болур ючюн а, жууаплыккыны, сабырлыккыны, саклыккыны унутмайык.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Энчи иели юйлеге газ тартуу

Кеп болмай «Газпром межрегионгаз Нальчик» биригюню таматасы эм «Газпром газораспределение Нальчик» компанины толтуруучу директору Залим Вороков бардырып пресс-конференция болганды. Ол «Догазификация» социал программа республикада къалай барганына жораланганды.

Залим Владимирович айтханга кере, программаны баш борчу энчи иели арбазланы кеп отлук бла жалчытырғады, ол себепден социал жаны бла аны магданысы уллуду. «Газпром межрегионгаз» бир оператор «Догазификация» программа тийишлиликде газ барган элде аны юйлен чеклерине дери хаксыз тартыну бююнуна алганды. Программагга къошулуру ючюн, жашау журтну иесини къолунда ийле бла жерге тийишли къагырлары болурға керекдиле.

– Бююнлюкде Къабарты-Малкъар кеп отлук бла 94 процентте жалчытылынганды. Ол себепден газсыз къалган элде алай кеп жокъдула. Сез ючюн, Бахсан бла Май районлада бир къауум жангы микрорайонда, хуторда юйлеге кеп отлук тартылмай турады, алай ала да жууук заманда аны бла жалчытылуккъдыла. Кеп фатарлы юйле уа программагга кирмейди. Алагга газ законодательствону мадарлары эсге алынып тартылырға керекди, – дегенди биригюню таматасы.

Тубешимде бююнлюкде кеп отлук тартылырға керекли 1122 абонент болганы, мындан арысында ол тизмеге къошула барлыгы да билдиргенди.

– Регион тири айный барды, жарсыуга, заявка бергенлени барысы да програм-

магга киралмагандыла. Ол кеп торлю сылтаула бла байламды. Саулай алып айтханда, бююнлюкде 1667 завка этилгенди. Аладан 1337-си айрылганды, 816-сы чеклерине дери газ тартылганды эм 267-си кеп отлуккы хайырынып башлагандыла. Алдан сора да, 1185 абонент бла келишим этилгенди. Къагырлары тийишли халда жарашдырылмагандыны сылтауундан а 330 завканы изларына кыйтарырға туюшгенди, – деп къошханды Залим Вороков.

Биригиуде кеп отлуккы аслам абонент къошулса бютюн иги боллугун, ол себепден заявка бергенлеге ачык бетден къараргга хазырылуккыларын да белгилегендиле.

Залим Вороков жашау журтланы газ бла жалчытуу къыралны Президенти салган борч болганыны эсерттип, ол къыска заманда тынгылы толтурулугун чертгенди. Анга федерал бюджетден 400 миллион сомдан аслам бёлюннгенин, кадрла, энчи техника эм къурулуш материалла да жетгенерин айтханды.

Жыйылууда программа 2022 жылны ахырына дери ишленгенине къарамай, берилген заявкала андан сора жыллада да толтурулуккъдула деп ышандырылганды.

Саулай алып айтханда, Къабарты-Малкъарда «Догазификация» программаны чеклеринде 83 элде бла 4 бахчылыккы биригюнде жашау журтланы хаксыз кеп отлуккъа къошарча мадар этилликди. Объектлени асламысы Бахсан бла Чегем районлада орналадыла. Аланы экинине да төрт жүзден аслам жашау журт жетеди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Жарсы

Аманлыккыны сылтаулары тинтиледиле

КМР-ни Башчысы Казбек Коковха Республиканы психоневрология интернатны директору бла къалауурларыны таматасы ёлтюрюнгелерини юсонден билдирилгенди. Бу бушуулу иш белгисиз адам чабууллуккъ этгенини хатасында болганды. Аны сылтауларын тинтиу къалай барганына регионну оноучусу кеси контрол этерикди.

РФ-ни Следствие комитетини КМР-

де Следствие управленисы РФ-ни Уголовный кодексини 105-чи статьясыны 2-чи кесегини «а» пунктна кере (эки эм андан да кеп адамны ёлтюрюу) этилген мурдарлыккы иш бла байламлы уголовный иш ачканды.

Право низамны саклауучу органла бу аманлыккыны ачыклар мурат бла тинтиу-оператив ишлени талайын бардырадыла.

Тёлюлени, миллетлени да бирикдирип, жорламгга элте

Ахыры.
Аллы 1-чи бетдеди.

Бююн Россей бияггы къоруулануугга, къозгала турган фашизмге къажау сюелгенди. Ол бусагга тда къарында халккы къорктууда къошмаганды, аны ючюн Баш Главнокомандующи Владимир Путин Донбассны халккы къорууларгга чактырганды. Автомарш Россейни шахарлары бла барады, Чеченде Грозныйде бошаллыккыды.

Ол бирге къыралыбызны битеу халккыларын, православианы тутханланы бла муслийманланы бирикдиреди. Биз барыбыз да биргебиз, Президент, мамырлыккы, фашизм болмаган дуняа ючюнбюз». Автомарш къатышхан – Красносарк крайны сыйлы одастыр **Лидия Коршунова**, Къабарты-Малкъарны келечилери Уллу Ата журт урушда этген жигитликлерин, республикадан кеп айтхылыккы адам чыкканын, ала барысы да

къыралыбызны ётхемлиги болганларын черте, жыйылганлагга ырызлыгынын билдиргенди. Ол регионга автоматаршны белгисин, шагатлыккы къагытны, Хорламны Маршалы Георгий Жуконву бюстун саугалаганды.

Алгышлауа сёзлерин КМР-ни Урунууну, Сауутланган кючлени эм право низамны саклауучу органланы ветеранларыны жамауат организациаларыны таматасы **Мухамед Шихабахов**, «Аскер къарындашлыккы» организацианы регион бёлюнюно таматасы **Владимир Абанок**, «Юнармияны» жер-жерли бёлюнюно активисти **Байсыланы Арнела** айтхандыла. Мухамед Хабасович жаш адамла патриот мероприятлары бардырганды тамата тёлюню къуандырганын, ётхемлик бергенин чертгенди: «Бизни ата-бабаларыбыз, фашизмни хорлап, битеу дуняагга жигитликлерин кёрюзтгендиле, бююн

Алгышлауадан сора Ата журтха кертичиликни, анга къуллуккы этиуню юлгюсюдюле». Владимир Кадзуквич да Хорламны Знамасы халккыны жигитликлерини белгиси болганын чертгенди. Къыралыбыз жангыдан неонацизмге тубегенди, алгга таукел барыну, къарындашлыккыны белгиси болганды. Жаш аскерчиле, аланы толкъунлача ойнама, дегенди.

тата, уллу «Z» харфха кере тизилгендиле. Тёлюлени, миллетлени да байлаган акция бардырылган сагытны ичинде патриот жырла, «Ура» деген чакырыула эшитилгенлей тургандыла. Ахырында уа майданда болганды бирге жыйылып суратха туюшгендиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

БАЙЛАМЛЫКЪЛА

Табигъаттыбызны, адамларыбызны да бек жаратхандыла

Къабарты-Малкъар Республика къуралганы 100-жыллыгын байрамлауу алында Нальчик «Моя провинция» XXIII битеуросей фестивальгга къонакбайлыккы этгенди. Бери къыралыбызны 40 региондан журналистле келгендиле. Аны ачылуунда РФ-ни Президентини СКФО-да толур эркинлик келечиси Юрий Чайка бла КМР-ни Башчысы Казбек Коков сёлешгендиле. Ала шёндюгю заманда журналистлени магданалары бютюн уллу болганларын чертгендиле. Регионланы жашауларын, адамларын бютюн толур ачыкларгга кереклинин эсертгендиле.

Фестивальгга къатышханла, аны къурагандыла да бизни республиканы къонакбайлыгын, табийгатыбызны ариулугун, аны адамларыны халаллыккыларын, туризм жаны бла республиканы уллу онглары болганларын айырып айтхандыла. Журналистле репортажла этер ючюн Нальчик-

ни, Минги тауну тийресини, Чегем чучурланы эмда Чирик кёллени да кере баргандыла эмда келерини репортажларында ол къыска жолючулуккыларны юсеринден оюмларын ачыклагандыла.

Бир кюнню уа фестивалгга къатышханла республикалы газетлени ишлери бла шагъерейленуе жоралагандыла. Басманы юйюнде коллегаларына «КБР-Медиа» ГКУ-ну келечилери, жер-жерли изданиланы баш редакторлары бла журналистлери тубегендиле. Ушаккы кезиунде кеп затны юсонден сёлешингенди – газетге жазылгандыны санын къалай кёбейтирге болуккъду, басма эмда сеть изданиланы бир бирге хата салмай къалай бла айнаыса игиди...

«Советская молодёжь» газетни конференц-залында уа жаш журналистлени «Акулы пера» деген школуну онунчу къауумуна эсеплери чыгарылгандыла. Аны бошагандыны алгышлаганды-

толтурган Шауаланы Разит алагга сертификат бергендиле.

ЮСЮПЛАНЫ Галина.
Суратны **Элина КАРДЕВА** алганды.

ХАЛКЪ ЧЫГЪАРМАЧЫЛЫКЪ

Ата-бабаларыбызны эрттегили усталыкларыны бююнню жарыгы

Жангы китапла бла танышыу

Фестивальны алтында кюнню ингиринде китап презентация бардыруу да бу проектин бир кесеги болуп кыялган. Бу жол ол кыумукчулук жазуучу Багаутдин Аджаматовну жангы ишлерине аталганды. Ол бери быйыл чыккан китаптарын келтиргенди. Ала уа иги кесекдиле: «Россия и тюркский мир»; «Насыпны ачычлары» (назмала); «Некоторые факты (сведения) из истории шамхальства Тарковского (Кумыки)» в документальных, архивных материалах, трудах отечественных и зарубежных авторов» эм башка китаптары келтиргенди.

Тюбешиуде автор кесини юсюнден бир кыаум шарт айтканды. Ол 1964 жылда Дагыстанда Кызылжурт районун Султанянгюрт элинде тууганды. Агрономго ак окуганды, тюрлю-тюрлю жерлерде ишлегенди, ол санда онбир жылны район администрацияны таматасы болуп турганды. Бусагатада уа жазуучулук иш бла

Китапны «Балкария – страна нартов-богатырей» деген бөлүмюн а автор саулайда бизни халкыбызга атаганды. Анда милетни бек кыйын кезиго – кёчгюнчюлюго – атаганды назмуларын да басмалаганды. Автор анда нёгери Капланов Юсуп бла бирге бизде Курданланы Рашидде, Тетулану Хадисде, Журтубайланы Махтиде, Созайланы Тахирде, Елмезланы Абдул-Керим хажиде кыонакыда болганын, Ахматланы Назир хажиде, Сабанчаланы Имран, Жолабланы Юсуп бла тубеп, жылылу ушак этгенин да белгилейди. Башка кавказ халклары адамларын ослеринден да Багаутдин алай тынгылы жаздады.

«Имена и фамилии народов Северного Кавказа тюркского происхождения. Тюркская топонимика Северного Кавказа» атлы китап да терен маганагыды – анда атланы бизде бирчалыкларын чертеди. Китаптары кыайсын алсанг да, Багаутдин архивлерде ишлегени кёрюнюп турады, аны оюмлары окуучуга сейир болууклары бамды. Аны юсюнден КыЧР-ни Шимал-Кавказ

Озгян шабат кюн Черек районда Чирик кёлню тийресинде Халк чыгъармачылыкны эм кёл усталыкны төрели халкыла аралы алтынчы «Алтын кёл» фестивалы барганды. Белгилисича, ол биринчи кере 2015 жылда барганды. Аны, хар замандача, Тарых эм маданият эсертмелени сакталыуларына себеплик этген «Къайсыннга жюз атлам» фонд кыураганды. Бу жол ол РФ-ни Президенти Владимир Путинни оноуу бла быйыл кыралда бардырылган Россейни халкларыны маданият хазналарыны жылына жораланганды. Бери келгенлени араларында Кырачай-Черкесден, Дагыстандан, Кыбарты-Малкыарны районларындан келечиле – устала, кыраучула да бар эдиле.

современность изображенного искусства КЧР» деген битеуросей сурат кермючюн экранда кергюзтюу бла бошалганды. Анда Азияны художниклерины ишлери да бардыла.

Таш-агыча, темирге да жан салып

Экинчи эрттенликде чатырлада тюбюнде алгандан хазырланган столланы эрттеледен келген усталык хунерлерибизни шагъатлары болган экспонатла, алтын кёллү эр кишиле бла тиширула этген ариу затла жасагандыла.

Фестивальны ишин Кыулийланы Кыайсын атлы Малкыар кырал драма театры артистлери, КыМР-ни сыйлы артисти Шауаланы Орусбий бла жаш актёр Гогуйланы Арафат эмда Кыбарты-Малкыар телевиденияны редактору Малкыарланы Карина бардыргандыла.

Аны ачылуу алда болган «Алтын кёл» фестивалылагы тири кыатышхан, пандемияны хатасындан дуняларын алышхан адамланы – Кыарчаланы Мухадинни, Деуаланы Зайнафны, Бабаланы Ханайфни, Абайханланы Муссану, Мижаланы Умарны, Балыналаны Музафарны эсгеруу бла башланганды.

Ызы бла жыйылууну бардырганла халкыбызны кёл усталыгы сау Шимал Кавказда, бютюнда Горжюде айтылганын, анда 1846 жылда 12 октябрьде «Кавказ» газетде «Уста баш» аты бла статья чыкканын билдиргенди эм Табаксойланы Мухтарны «Таулу устала» деген, Бачиланы Хамзатха бла Мокьсаланы Владимирге атагандыла. Уй, таулу устала, уй, алтын кёллү кыан

устала, Сиз – ташка, агыча, темирге да жан салганла... Назмуну эпиграфында Арсений Тарковскийни: «Наблюдать умирание ремесел – всё равно, что себя хоронить», – деген, бююннге келишген сөзле бардыла. Фестиваль да алай болмасын деп этиледди.

Миллет хазнабыз Адамны кезю бек биринчи кийикни, туз киштикини, дагыда башка жаныуарланы салам кыранчаларына илингенди. Аланы кырачайлы Алботланы Айбаз этгенди. Ол юйюрге кёл устала дагыда бардыла. Биз фестивалда аладан 95-жыллык Кичибатыр

ны аламант камичилерине кыар онг тапханчы. Хусей а агычадан этгенди ишлерин. Жаулуклары тюрлюлери – гыранчала, ол санда окъа токмакылы гыранча да, мухарске, ботала, кюпесле, гюлмендиле, кишмир жаулукыла, мурса чилден этилгенле... Иелери да алга тийишли – нюрлю, ариу адамла: Атабийланы Лидия, КыМР-ни сыйлы устасы Чочайланы Нажабат.

Бусагатада гыранча, мухарске, башка жаулук этуу усталык Малкыарда, Кырачайда да таркыймаганды. Анга шагъатлыкыга Жаболаны Маринаны кез кыаматхан ишлерин келтиргиле болуукду. Суратлары – кыанат кыйырлача накышлы, чиле халы бла тигилген тамгала инжи минчакыла бла жасалып.

Дагыстанлы усталаны чиле кыуртлу халыдан этилген жукъа тешикли жаулуклары кимни башында да аламант ариу керюне эдиле. Багъалары уа – сегиз минг сом бла жарым. Ариулык кючю аны бергенле да табылгандыла.

Бизингычыла не заманда да иги кесек экспонат бла келиучюдөле быллай жерге – аланы аламант школ музейлери барды. Ала келтирген сырылган кыаптал, ичинден кийилген даяр кёлеги бла, сюргобде Орта Азияга барып кыатханды. Ол Жазыкояланы Зариятны анасынныкыды. Дагыда аланы николай мухар гыранчалары, николай кюпеслери, чимдилген чачаклы жаулуклары, кыурт чачаклы жаулуклары, керпе боталары, Рахыланы Наныкы этген четен табаклары, топтери да суу кетерча тешикли эшилген эртегили чабырлары, Рахыланы Халим этил, тери ийлеген агычалары, чалманлары, ат иерлери, кыркалы кыайш жиппери, кыалпак этгенде хайырланылган кеплери, быкчылары, сенелери да, сыгын отлары да бар эди. Аланы не болганларын билмеген сабилеге сейир эди кермючлери. Бишлак, локум бла уа ол кюн бизингычыла кеплени сыйлагандыла.

Сауут-сабалы жашланы араларында Курданланы Рашидни бла Бачиланы Хамзатны энци айтырга керекди. Хамзат аны кёл ишлерини аларында жыйылганлагы таулу бичакны, алайда болган башка сауутланы юслеринден да тынгылы хапар айтканды. Сөз кючюн, таулу бичакы,

кёлгя тап жарашыруочюн, аны темир иесини кёл азыны эни бла тенг болургя керекди. Аскер бичакны малчы бичакдан энчилигин да англатканды уста – аны кыйыры кынгыр болады. Хамзатны ай балтасы уа эрттегили саууту – ол аскерчини кюлунада төрт-беш амаллыды. Гиди балталаны тюрлюлери да бар эдиле Бачиланы улу кюмючюнде. Ишлерини бир кыаумуна аны Геляхланы Ахмат тюзетгенди. Ол кеси уа ол тасхалага кечгюнчюлюкде хабазчы киши Юналаны Шабакдан юйренгенди.

Огъары басханчаланы турган жерлери бир да жылылу эди – Жаппуланы Эзетхан бла аны нёгерлери кюйюзлени тюрлю-тюрлюлерин келтирген эдиле: бичген кийизле, чалылула, ала кийизле, жыйгыч кийизле...

Елмезланы Мукайны жашлары Абдул-Халим, Абдул-Керим, Исмайл, киеую Хархаланы Исмайл да басханчыла дадыла – элбрусчула. Ала да бек бай кермюч ачкандыла бу жолгю фестивалыда. Темирден, агычадан этилген сауутлары, адырлары да бар эди.

Профессионал художникле Ахматланы Леураты бла Черкесланы Тахирни этген ишлери уа не заманда да быллай жерде айырмалы боладыла. Кыбарты-Малкыарда Леуаны суратлары тагылып эдиле, столда уа – агычадан этилген, кюнден, жылуудан толу ишле – аякыла, кыашыкыла, чёмючле, шешадан чыккыан жин сыфатлы чырахтан, желпекли учун зат...

Квадырланы Зайнафа ууакы минчакылы терекле эм минчакыдан этилген суратла келтиргенди. Деуаланы Рамазанны юйюрге минчакыладан, инжилден этилген тукум тамгаларын, даярде не кыаталада чиле халыла бла тигилген тукум байракларын келтиргенди. Аланы кыраларында тохтамаган жок эди. Рамазан: «Бюгюн быллайда усталыкны бла кыарындашыкыны байрамы барады. Бу кермючге кыраганын бюзюрге ёхтемликден толмай кыалмайды – атабаларыбызны эртегили усталыклары жангыдан айны шартлары бек аламант барганды», – дегенди.

Кырачай – фахмулуланы кыаласы КыЧР-де Шимал-Кавказ кырал академиядан дизайн эм лингвистика факультетни

декану Аталаны Лариса, «Изобразительное искусство» кафедраны таматасы, доцент Хубийланы Зарима, «Дизайн» кафедраны доценти Урусланы Музалыфа, ол кафедраны тамата преподаватели Езиланы Зухра келесрини эм студентлерины ишлерин келтирген эдиле – суратла, агычадан, металлдан, топуракдан этилген затла, жаулукыла, минчакыла, буунулукула, башка жасаула...

Кырачай-Черкес кырал университетни Култура эм искусствола институтунда «Декоративно-прикладное искусство» эм «Дизайн» кафедраланы усталары Эсеккуланы Казимир, Салпагыарланы Али эмда Бостанланы Казбек башында айтылганга дагыда сейирлик суратла, тукум эм башка маганалы тамгалары болган хуржунла, жасаула, кюмюш эм багыр адырла, кюбюрчөкле, агыча гюлле эм накышлы сахаланы тюрлю-тюрлюлерин, керамика кыошкандыла. Ала студентлерины дизайн жаны бла ишлерин кергюзтүп да кыуандыргандыла ары келгенлени.

Быллайда алтынчы Салпагыарланы Мураты да сагынырга керекди. Ол келтирген жасау затла кёпке сейир керюнгендиле. Жыйылганла, таулу кызыла кийип, Шимал Кавказны гуманитар академиясыны дизайн кафедрасыны тишюру кийимле – жыйрык, жаулук, башка баш кийим – коллекцияларына кыарагандыла. Аны академияны преподаватели Езиланы Зухра бла модельер-дизайнер Халчаланы Зарема хазырлагандыла. Китапны сюйгенде деп, китап кермючле кыурагандыла окуучуланы.

Бразылык

Андан арысында Малкыарланы Карина фестивалылагы ишлерин келтиргенлени, анда болган бир кыауум белгили адамны санаганды. Ол кюн анда РФ-ни, КыМР-ни, КыЧР-ни да илмуларыны сыйлы кыулукчуу Абушаланы Магоммет, алгада КыМР-ни Парламентини палатасыны председатели болуп турган Туменланы Мураддин, Ставрополь крайны Жазыуучула союзуун председатели Александр Куприн, Дагыстанны културасыны сыйлы кыулукчуу, «Ел-

даш» газетни редактору Гебек Конакбиев, Кырачай-Малкыар Маданият советни председатели Жабелланы Лидия, Элбрус районну администрациясыны башчысы Сотталаны Кыурман, маданият управлениасыны таматасы Толгыурланы Жаннет, Черек районну администрациясыны башчысы Кыулбайланы Алан, маданият управлениасыны таматасы Кыазийланы Рамазан, «Центр-Книга» биргиуну таматасы Шауаланы Аминат, Эверестге чыккыан кыуртхачуу, миллет ёхтемликбиз Елмезланы Абдул-Керим, Элбрус районну краевед музейини директору Созайланы Фатима, Огъары Бахсанда халк чыгъармачылыкны район арасыны директору Жаппуланы Эзетхан эм башкала болгандыла. Кёпле сабийлери, туудуклары бла келгендиле, ала бююн ата-бабаларыбыздан кыалган чыгъармачылыкны керселе, эсде тутарла деп.

Арада бек тамата **Алботланы Кичибатыр:** «Эски жашауубузда да халкыбыз темирден, агычадан, алтындан, кюмюштен да затла этип турганды. Ма бу бююнню жыйылуу: «Кырачай ал ёмюрге не бла жашаганды? Малкыар кыалай жашау этгенди?» – деген соруулагуа жууап этеди. Ата-бабадан кыалган затланы керююз, атларын билгиз. Кечген, келген да этдик, кёл усталыкларыбыз жарап турдула», – деп, Аллахдан жыйылган халкыга саулык, монглык тилегенди.

Кыулбайланы Алан быллай жыйылуула халк байлыгыбызны кергюзтюрге эмда кёл усталаны келендирге аталганларын белгилеп: «Быллайда Чирик кёллени ариулыклары, адамланы жюрек ачыкылыклары да шубхлукну, бир бирини ангылауу халлары туудургандыла», – дегенди эм Россей бла бирликде кавказ халкылагы узык да, ариу да ёмюр тежегенди.

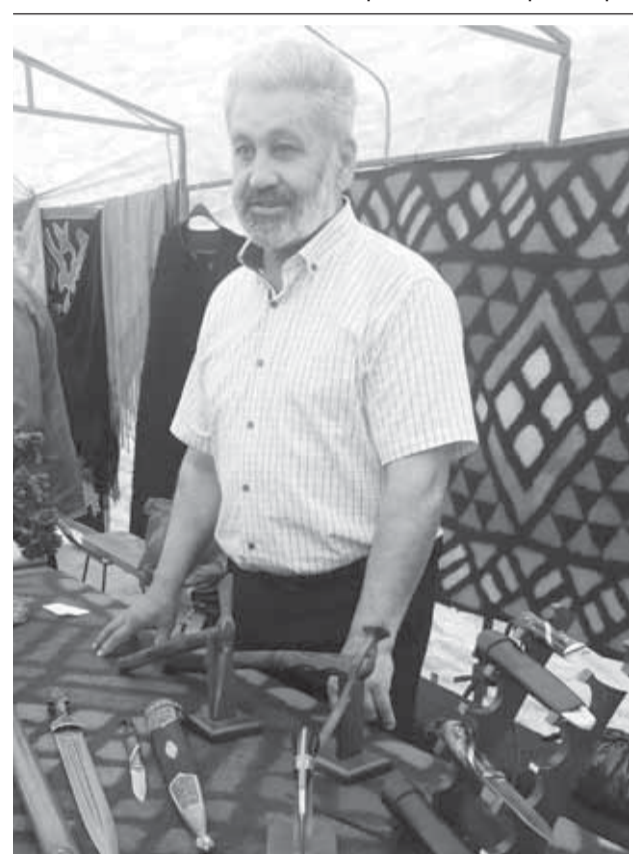
Поэт Александр Куприн: «Мен бу сейир, тамаша затлагя бюгюн алай сюйюп кыараганма! Аперим барыгызыга да! Кавказыны байлыгын туура этгенсиз. В. Путин, кырал тамата, бош алай бермегенди бу жылга маданият магана – Тетулану Хадисча адамлагя деп, ала биз бирге болганыбызны кергюзтюрюле деп, ма андан этгенди бегимин», – деп, бу байрам ючюн ырызлыгыбын билдиргенди.

Белгили дизайнер **Аталаны Лариса:** «Мен бери алтынчы кере келеме. Жылдан-жылга фахмулу адамларыбызны саны ёсе берганын кереме. Биз маданиятыбызны тас этерге сюймөйбиз. Ма ол себепден студентлерибизни быллай ишлеге сюйюп кыатышдырабыз. Сау болсуна республика да, район да. Энци ырызлыгымы – «Кыайсыннга жюз атлам» фондуну председатели Тетулану Хадисге. Унутулмазлык сезимле бергенди фестивалы. Хорлаган, хорлаткан деп жокюду – бары да фахмулула», – дегенди.

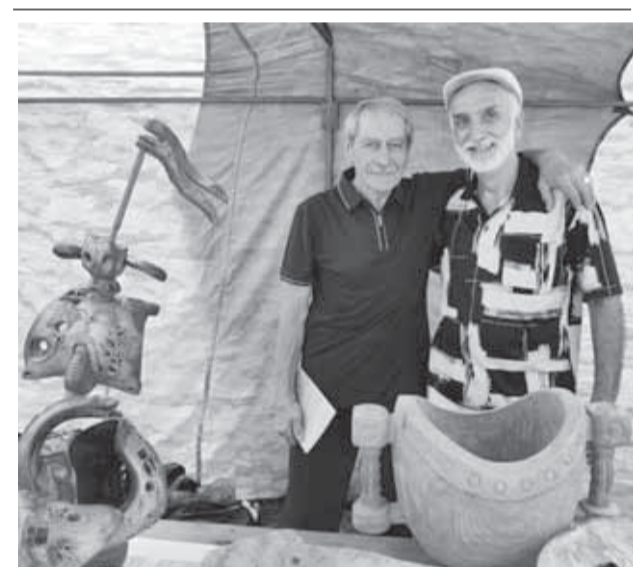
Гебек Конакбиев, кыуам халкындан салам айттып: «Бир бирден узык жашай эсек да, жюреклерибиз жууукдула, биз

Миллет жыйрыклары тюрлюлери

Бачиланы Хамзат

Елмезланы Исмайл бла Черкесланы Тахир

Шауаланы Орусбий бла Малкыарланы Карина

«Тау теппеле» ансамбль

Чочайланы Нажабат

кюрешеди. Россейни Жазыуучула союзууну члениди.

«Кыайсыннга жюз атлам» фондуну председатели Тетулану Хадис Багаутдин кавказ халклары байлыклары не жаны бла да тинтенин, аланы бирликге, ариу байлыкыгыга чакырганын белгилегенди. Кертни да, аны китаптарыны бири атлары тауруулада кыалган Малкыарукланы Акытуугандан, Кырым-шаухалланы Элбрусдукдан, Дудаланы Абдулла хажиден башлап Мечиланы Казимге дерти тынгылы хапар айтылады.

кырал академиясыны дизайн эм лингвистика факультетини декану Аталаны Лариса, устаз Аталаны Борис, Алийланы Умар атлы Кырачай-Черкес кырал университетни Култура эм искусствола институтуну кафедрасыны таматасы Эсеккуланы Казимир, Дагыстанда Акъсай элде кёл усталыкыла араны таматасы Бурилтай Ибрагимова да айтхандыла.

Презентация алда сагынылган академияны дизайн эм лингвистика факультетини онлайн халда бардырылган, КыЧР-ни 100-жылгыны хапар айтылады.

кыарындаш халкыбыз. Бюгюн быллайда кетген ёмюрлени бла келлик кюнню бирге байлаган адамланы бийик усталыкларын керёбиз», – дегенди эм тилибиз, усталыкларыбыз да седиреп барган заманда быллай уллу иш этгенде ырызлыгыбын айтканды.

Бурилтай Ибрагимова, Дагыстанда Яхсай элден салам айттып, бу ариу байрам ючюн ыспас этип, кёл усталыкыла, аланы ишлерине кырагарга келгенде да ёмюр, саулык тежегенди.

«Бюгюн мында юйюрегини бийик этген бир ариу хал барды. Ол бек керекди биз төрелерибизни, маданиятыбызны тас эте барган заманда. КыЧКЮ-ну култура эм искусствола институту халкыны тарыхын саклау ючюн кёл зат этеди. Аны бла бирге, тюрлю-тюрлю миллетлени келечилерин байлайды бир бирге, ала чыгъармачылык ишлери бла дуняны бютюнда ариу этер ючюн. Сюйюп келген биз, ёсюп келген тюлюге билрге керекли кёл ариу зат керёбиз. Быллай байрам чыгъармачылык ишде илхам берген шартды. Сау болугуз. Не жаны бла халкыбыз айнысын, жашнасын», – дегенди **Эсеккуланы Казимир.**

Елмезланы Абдул-Халим да бу ишни этгенде, ары келгенде да саулык, мамырлык тежегенди. Ары келгенден грамотала кыол болгандыла кёпле. Хап-

чаланы Заремагы уа сауга Москвадан келгенди – махтау кыагыт бла бирге багылы ташла бла жасалган кыпты.

Жырла, тепсеуле, кергюзтюрле Быллай ариулыкю кергенден сора, фестивалны байрам кесеге башланганды. Ташлы-Таланы халк вокал-инструментальны ансамбли «Ийнар» (башчысы КыМР-ни културасыны сыйлы кыулукчуу Гузиланы Тахир), «Эрирей» жыр кыауум, Тюменланы Айшат бла Кыадырланы Жаннет, Байсыланы Артур, Гайылыны Тахир, Газаланы Руслан жырлары бла кыуандыргандыла. Башында сагынылган Кырачай-Черкес академияны «Снежные вершины» деген студент тепсеу ансамбли тепсегенди. Халк сюйген артист Шауаланы Орусбий а кесини кюпюлкю эстрада монологуларын айтып, кыуандырганды. Фестиваль, Гогуйланы Арафат айттып, Кыулийланы Кыайсынны «Мамырыкы, кыуанч сизге, саула!» деген назмусу бла кыуанчы халда бошалганды.

«Кыайсыннга жюз атлам» фонд спонсорлагя, башка жаны бла болушлук тапдырганлагя – халкыбызга бу хан сауганы этгенде, ол санда Черек районну администрациясыны, аны таматасы Кыулбайланы Аланга ыспас этеди.

МУСКУЛАНЫ Сакинат.

ЖЕТИШИМ

Дерслени ахшы адет-төрелерибизге кере кырайд

Атабийланы Адисни кызы Людмила Къашхатау элли орта школунда малкяр тилден бла адабияттан окутады. Хар инсан да жер башына кесини энчи ишин толтурургъа келе болур, баям. Биз бюгон сизге халарын айтхан устас да аладан бириди. Ол кесини жашау жолун педагогика бла жюреги сыйноп байлаганды.

Кыйын болса да, хайырлы жуушун этеди. Сабийлеге билим бере, ала аны кызыктырса, адепге, таматалагъа намыс, хурмет этерге тюшондюрго ишлейди. Ана тилге ойлорго, ол окуучулагъа бизни халкыны жашау аны бла, ёз тилибиз бла кыты байламлыкта болгъанын кёрютөди.

Ала малкяр тилни сюер, аны багъалар ючюн а дерслеринде тюрлю-тюрлю окутуу амалла бла хайырланады. Кесини тууган журтун сыйген, аны адабиятын, маданиятын, тарыхын билген адам тууган жерини бир бутакы болгъанын сезеди Людмила.

Педагоглары район, республика эмда битеуроссей эришулерине дайым да тири кытышып, кесини профессионал даражасын ёсдюредди. Быыл да ол РФ-ни халкларыны ана тилден устазларыны араларында бардырылган методика жарашдырылганы (разработканы) конкурсларыны регионда уруунда биринчи жерни алганды. Кеп болмай а, аны кырал даражалы бёлөмюнде экинчи орунга тийишли болуп, алгаракта Москвада диплом эмда тынгылы планшет бла саууаланганды.

Сагъынлган конкурсда «Адам санлары аз болгъан халкыны уллу маданиятлары» деген номинациясын сайлап, анга кере хазырлаганды методика жаны бла бир неча ишин да. Аладан (разработкадан) бирини темасы уа «Кесини халкыны адет-төрелерин билген адам кыйда да сыйлы, хурметли болур» деп

алайды. Устас кесини дерслеринде да адеп-кылык жаны бла сабийлени юйретюге энчи эс бурлады, ол затла аланы жашауларында керек болурла деген мурад бла.

Хар ёсе келген да, тау адетге кере, ата-анагъа, таматалагъа-гитчеге, тишириууа, жолоучуа да хурмет бере билерге кереклисин ангылатады, билдиреди. Андан сора да, жашы атасыны кытында олтурмагъан, абаданла сёлешгенде сёзге кышулмагъан, ауазын кётюреген, уллу кюлмеген, туюшмеген дегенча төрелге тюшондюрди. Къонакъ келсе, юйно меси, адамлары кылай саламлашырга, не этерге керек болгъанларына да. Аны юйретгенлерине тийишлиликде окуучула кеслери да назмуланы табып, аланы кёллеринден биледиле, дерслеринде окуйдула.

Андан тышында да, сабийле таулу халк эрттендери бери жашау турмушунда хайырланып келген затлары атларын да, сёз ючюн, кийиз, ючакъ, жамычы, чабырла, гоппан акъ дегенча, унутмазга тюшонедиле. Людмила ала бла ушакъ бардыра, сохталарыны не жаны бла да билимлерин айнытады.

Халкыны тамыры аны ахшы адетлери, келден чыгармачылыгы, жазыучуларыны чыгармалары бла да терең байламлыкта болгъаны себепли, устас дерслеринде хар адетни айтып береди. Нарт сёлзени тинтип, жомакъланы, ойберлени, таурухланы да сююп,

магъаналарын ангылатады, ала неге юйретгенлерин билдиреди.

– Заман оза, кеп зат да анга кере тюрлене баргъанлыкъга, ёмюрледен бери келген, мындан ары да алышындырылмазлыкъ затла жашауда асламдыла. Аланы барысындан да сабийни ангылау болурча этерге, ол насыпха ийнаньрча, кыйын затдан а кюркъмазча тюшондюрго керекди. Школ программаны билдиргенден сора да, жашауда алага керек болулукъ затланы юслеринден кырау айтып кыймай, юлголини хайырлары бла ахшыны, аманны да айырырга, бетлери уялыкъ ишледен кеслерин тыярга да юйретеме дерслеримде. Ана тиллерин сыйноп, аны бла ёхтемленип, ол тилде, таулу сабийле болмасала, башхала сёлешмезликлерин да ангылатама сохталарыма, – дейди устас.

Не жаны бла да Людмила Адисовна сабийлеге юлгюду. Школ жашауу бир кюнго башхасына ушамай эсе да, окуучула кылай терк ёноп бара эселе да, анга кере, педагог да кесини билимин, усталыгын да айнытырга борчлуду. Ишин заманга тийишлиликде кырауа, бюгонню тюрленюледен арха кылай, кюреширге керек болады. Дерси шендюго окуучулагъа сейир кёрююрча, жангы амаллары излерге, алай бла уа кесини усталыгын да ёсдюре.

Биз а, Людмила Адисовнаны сагъынлган жетишими бла алгышлай, кеп жылланы тутхан ишинден, окутхан сабийлеринден да кыуана жашасын деп тилейбиз.

АХАЙЛАНЫ Лариса, КЪМР-ни Жарыкъландыруу эмда илму министрствосуну консультанты.

Саулукъ

Аурууну алгъадан баямлауу чеклеринде

КЪМР-ни онкология диспансерини врачлары тишириуулары ёшонлеринде бла репродукция органдарында рак ауруулары болгъанын бла кылгъанын алгъадан баямлауу чеклеринде районлада консультацияла бардырылды. Аны юсюнден бизге республиканы Саулукъ саклау министрствосундан билдиргендиле.

Алай бла эндиге дери ала Терк, Май, Прохладна, Зольск эмда Бахсан районлада болгъандыла.

Онкология ауруула, жарсыуа, ал кезиулеринде кеслерин эсетмедириле, аны ючюн а алгъадан диагностиканы бардырууу магъанасы уллуду. Жылны ахырына дери врачла республиканы битеу районларында да бу

жумушну тамамлап бошар умуттадыла.

Энди уа ала 20 июльда Черек районну ара больницасына барлыкъдыла. 2021 жылда диспансеризацияны эмда онкология ауруулары алгъадан баямлауу чеклеринде 82 мингден аслам адамны саулукъ тинтилгенди.

ТРАМЛАНЫ Зухура хазырлаганды.

ЭСЕПЛЕ

Тынчлыкъ, жамауат кюркыуусулукъ сакълангандыла

Чегем районну полициячылары жылны аллындан бери тамамланган оператив жумушлары эсеплерин чыгаргандыла. Анга аталган жыйлыууа КЪМР-де ич ишле министрли орунбасары следствие управленины башчысы **Олег Попов** да кытышканды.

Районда ОМВД-ни башчысы орунбасары кыулугун толтурган, полицияны таматасы **Ёзданлы Ислам** оператив болуму юсюнден доклад этгенди. Ол право низамны саклауула тамаалаган мадарланы хайырындан районда тынчлыкъны, законлукъну, жамауат кюркыуусулукъну

сакъларгъа онг болгъанын чертгенди.

Жылны аллындан бери уа амаллыкъла иги да азайтылгандыла, ол санда уллу бузукълукъла, адамны саулугъна билип заран салуу, уручулукъ, кыйлачылыкъ дегенчала. Информация технологиялары болушукълары бла этилген бузукълукъланы азайтууда ангылатуу ишге энчи эс бурлгъанын айтхан докладчы. Бу ишче чеклеринде полицияны участка полномоченилери, актылыкълары болмагъанлыгы ишлери жаны бла инспекторла, жол-патруль службаны кыулукълары адамла бла тобешедиле, кыйлачылыкъланы энчиликлерин ангылатдыла.

Алгын аманлыкъ этгенлени, сюдно онууу бла жууапка тартылгъанлары арасында бузукълукъланы тохтатуу жаны бла мадарла да толтурулгандыла. Кеф инсанла этген амаллыкъланы саны да азайтылганды.

Олег Попов полициялагъа борча салганды. Аманлыкъланы кырауланган заманда тыярга, этилген бузукълукъланы тинтиуюу тирилтирге, жамауатны жанындан ышаныулукъну кючлерге, законлукъну жалчытырга кереклисин белгилегенди.

ТОКЛАНЫ Фатима.

ТЕГЕРЕК СТОЛ

Наркотиклеге бирча къажу сюелирге

Республикада «Къабарты-Малкяр - наркотиксиз» деген ат бла акция бардырылды. Аны чеклеринде Тёмбора Мальбахов атлы кырал миллет библиотекида ишлегенле «Наркотиклеге бирча къажу сюелирге» деген ат бла «Тегерек стол» кырауа бериле. Анга ала Х.М. Бербеков атлы Къабарты-Малкяр кырал университетни медицина колледжени студентлерин эмда окуу юйледе билим алгъанлыгы, усталаны да чакыргандыла.

Жаш тёлю бла тобеширге Россейни МВД-сыны

КЪМР-де наркотиклеге контроль этюу бёлөмюнде, КЪМР-де УФСИН-ни уголовный-толкуруучу инспекциясында кыулукъ этгенле, Нальчикде СПИД-ге эмда жулгъан ауруулагъа къажу эмда профилактика арада ишлегенле, КЪМР-ни спорт министрствосуну, жамауат организациялары эмда волонтер кымылдауулары келечилери да кытышкандыла.

Уголовный-толкуруучу инспекцияны таматасы Николай Никитин наркотиклени, адамны башын хайран этген башха затланы законсуз сахлана эмда хайыранганла

къаллай жууапка тартылгъанлары ангылатканды.

Тобешире наркотиклени жарашдыруугъа, жайыуа къажу этилген мадарланы юсюнден материаллагъа кырауланганды, усталлагъа, окуучулагъа эмда аланы ата-аналарына эсертюле бла кытышыкыла юлешингендиле.

Китапханада ишлегенле «Наркотиклеге «УГЪАЙ!» дей бил» деген ат бла китап, газет, сурат керючле да кыраулангандыла. деп билдиргендиле КЪМР-де УФСИН-ни пресс-службасындан.

Люба АДИЛОВА.

Билдирю

Ич ишле органлагъа чакъырадыла

КЪМР-де МВД ич ишле органлагъа кичи эм орта оноучу кыулукълары кандидатланы чакъырады.

Ич ишле органлада кыулукъ этгенле тийишли аймак бериледи, полициячылагъа эм аланы юйорлерине лгыталы пенсия тохтатдырылады, жашуу журт алырга неда ишлетирге тёлөуге этиледиле. Ишче кыулукълары бет жарыклы толтурганлагъа, бютонду уллу жетишмеле этгенлеге ахча сауга бериледи. Солуу 30 кюнне дери созулады, аны бла бирге уа къошакъ отпуск да берилерге болулукъду.

Аладан сора да, профессионал билим ёсдюроледи (бек аздан беш жылга бир кере), саулукъларына эм жашауларына кырал

страховка этиледиле, медицина кереклери толтурулдыла, санитар-курорт багыудан ётерге болулукъду.

Ич ишле органлада кыулукъ этерге сыйгенле РФ-ни кырал тилин билерге керекдиле. Аны бла бирге 2011 жылда 30 ноябрьде чыгарылган «РФ-де ич ишле органлада кыулукъ этиуюу эм РФ-ни бир-бир законларына тюзетуле кийирюю юсюнде» 342-ФЗ номерли федерал законда белгиленген квалификация излемлеге келиширге тийишлиди.

Соруулары бу телефон номерлеге сёлешип берирге болулукъду: **8(8662) 49-52-53; 49-50-68 (эрттенликде 09:00 сагатдан ингирде 18:00 сагатта дери).**

Жангычылыкъ

Къараучуну картасы бла спорт эришулеге

Къараучуну картасы QR-код халда жарашдырылган электрон документди, аны бла спорт эришулеге, ол санда футболдан матчлагъа барып кырауа болулукъду. Картаны 2022 жылны 4 июлдан бери кырал жумушлары порталында алырга болулукъду. Аны ючюн анкетаны толтурууга

эм анга суратыгызыны къошаргъа керекди.

Заявленианы 14 жыллары толгъана берирге эркиндиле. Сабийлеге документни ата-аналары неда законлу келечилери кеслерини энчи кабинетлеринде алапкыдыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

КЪМР-ни Маданият министрствосуну, «КБР-Медиа» ГКУ-ну, КЪМР-ни Журналистлерини союзуну, «Кабардино-Балкарская правда», «Адигъ псалъэ», «Заман», «Горанка», «Советская молодежь» газетлени, «Литературная Кабардино-Балкария», «Ошхамо», «Минги-Тау», «Солнышко», «Нур», «Нюр» журналлары редакцияларыны, «Къабарты-Малкяр» ВТК-ны, «КБР-инфо» информация агентствону, «Эльбрус» китап басманы коллективлери «КБР-Медиа» ГКУ-ну битеулю бёлөмюню специалисти **КЕИБАКОВА Виктория Мухадиновна** къарындашы **КЕИБАКОВ Руслан Мухадинович** ёлгени бла байламлы, бушуу этип, кыйыгы сёз бердиле.

Къошумчулукъ

Окыргъа кирирге – ахшы себеплик

Сбербанкны Къабарты-Малкярда бёлөмю кыраланы къошумчулугуу бла окуучулагъа төлерге деп ёнкюу ахча береди. Аны онтерт жыллы толгъанла окууна алырга эркиндиле. Жаланда билим беруу учрежденианы тийишли аккредитациясы болурга керекди.

Аны алгъан жаш адам окугъан жылларында эм бошагъанындан сора да тогуз айны жаланда процентлени төлейди. Ахчаны кылгъанын а онбеш жылны ичинде берип бошаргъа борчлуду. Бусагъатда аны кыраланы 630 билим беруу учреждениясында хайырланьрга болулукъду: кёбюсюнде юриспруденция, экономика, менеджмент, медицина эм лингвистика усталыкъларга окугъанла аладыла.

Бюджет жерле хар кимге да жетмейдиле, ол а кёлени туюнголедди. Болсада Сбербанк кырал бла бирге абитурьентлеге болушургъа, окууларына хайырланьрча ёнкюу берирге хазырды. Ол жылга юч процент төлерча ставка бла онбеш жылга дери бериледи. Аны бир жолга төлерге неда саулай окуу жыллагъа алырга жараиди. Кредитни алыр ючюн адамны файдасы суралмайды, залог эм поручительство да керек болмайды, – дейди Сбербанкны республикада бёлөмюню таматасы Залина Бейтуганова.

Бизни корр.

ИТИНИУЛУК

Юч ай бир кюнча озгъанды

Басманы юйюнде бир неча айны ичинде «Акулы пера» деген окуу курса бардырылып тургандыла. Алада журналистикада биринчи атламырын эте башлагъан жаш адамлагъа лекциялары республикада белгиле журналистле эм кино-режиссёрла, телевиденияны, радиону ишчилери, дагыда башхала окугъандыла. 16 июльда Нальчикде Басманы юйюнде курсланы бошалгъанларына аталып жыйлыуу ётгенди. Анда Россейни Журналистлерини союзуну председателини экинчиси Алексей Вишневецкий бла КЪМР-ни Журналистлерини союзуну правленини председателини кыулугун толтургъан Шауаланы Разият жаш адамланы билимлерин ёсдюрюуге себеплик этгенлеге «КБР-Медиа» ГКУ-ну эмда Журналист союзну атларын-

дан сертификатла бергендиле.

Ала быллай магъаналы ишни мындан ары да бардырырга кереклисин чертгендиле эмда кеслерини жанларындан не заманда да жаш журналистлеге себеплик этиллигине ышандыргандыла.

Башха сёлешгенле да быллай окутууну хайырлыгын чертгендиле. Жаш адамланы да лекциялагъа керти да кёллерин салып тынгылагъанлары, бу усталыкълары бла кеп зат билерге итингенлери ючюн махтагъандыла.

Курслагъа жюрюгенле да лекцияла бардырылган юч ай бир кюн кирик озгъанларын, жазыуу иш бла кюреширге итингенле атлары айтылган журналистледен кеп затха юйренгенлерин чертгендиле.

БАЙТУУГЪАЛАНЫ Исмайл. Сурат авторнуду.

ЭНЕРГЕТИКА

Борчлары болгъанланы ачыкълардыла

«Россети Шимал Кавказ» компанияны бизни республикада бёлөмю «Кабалкэнерго» электрокюч ючюн төлемей борч этгенледен былыны биринчи жарымында 14 миллион сом жыйганды. Саулай а бу кезиуде бардырылган даулау ишни чеклеринде 220 миллион сом келирге керекди. Алай болур ючюн компания сюдлеге кеп къалмай юч минг дау жибер-

генди. Тийишли къагъытлада борч 542 миллион сомга жетгенини юсюнден айтылады, дегендиле бёлөмюню пресс-службасында.

Барындан да кеп борчлары болгъанланы санында ма бу муниципал предпритияла бардыла: «Нальчикская теплоснабжающая компания» («Водоканал»). Биринчисини 107 миллион, экинчисини уа 93 миллион

сом берликлери барды.

Компанияны юристлери айтханларыча, бизни республикада хайырланьлган ток ючюн аслам борч этиуюле ЖХХ-ны предпритияларыдыла. Былтыр биринчи августдан быйыл биринчи июльга дери ала төлерге керек болгъан ахча 745 миллион сомдан атагъанды. Тёлөуени берилмей тур-

гъанлары электросеть комплексини ишине бек уллу хата салады, дейдиле энергетикле. Аны алай болгъаны объектледе заманында мадарла этерге чырмау боладыла. Аны себепли «Кабалкэнергону» спецалистлери абонентлеге дайым эсгертедиле ток ючюн борч этмегиз, ишни сюдге жетдирмегиз деп.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

КЪАЙГЫРЫУ

Жууаплылыкъ кючленеди

2022 жылны башындан бери кюръгъак ханс кюйдюрюлгени бла байламлы республикада 273 кыйын болум эселленгенди. Бу ийыкыда жангыз да бир кюнню ичинде кытхариуучула кырдык жандырылганыны хатасындан он кере чакырылгандыла, деп билдиредиле МЧС-ни КЪМР-де Баш управлениасыны пресс-службасындан.

Быллай кезиуде кыйын болумланы кёбюсю адамны хатасындан чыгъадыла. Инсанла, от тиргизип, артада анга къарамай къоюдыла,

ёчюлтолмаген тютюнню неда сирнеки атадыла. Кюръгъак кырдык терк къабынады, жек а отну төгерге жаяды. Алай бла адамланы саулукъларына, жашауларына, мюлклеге да заран тошерге болады.

Министерство жанарга кюркыууу табийгъат жерлени да эсепте тутайды. Бизни республикада алай 7 участка барды. Адамланы юслеринден айтханда, кюръгъак кырдыкы неда кир-кипчинки кюйдюргенде, от тюшоуден сакъланыуу жорукъларын толтурмагъанла административ

жууаплылыкъга тартыладыла. РФ-ни Административ бузукълукъланы кодексини 20.4-чю статьясыны 2-чи кесегине тийишлиликде инсанла 10-20 минг, кыулукъчула 30-60 минг, энчи предпринимательле 60-80 минг, юридический лицюла 400-800 минг сом тазир төлерге керек болулукъдула. Быйыл 55 протокол жарашдырылганды, терсликери тохтатдырылгъанла жууапха тартылгандыла.

ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ Зульфия.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан РЕДКОЛЛЕГИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары), ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редактору орунбасары), ТОКУЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь), МУСУКАЛАНЫ Сакинат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМЛАНЫ Зухура, УЛБАШЛАНЫ Мурат.	ТЕЛЕФОНЛА: Редактору приёмный – 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь – 42-66-85. Секретариат – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52. РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛОМЛЕРИ: Юриспруденция – 42-66-73. Жууаплы секретарь – 42-66-73. Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18. Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71. Окуучула бла байламлыкыска жорютоуу эм жазылуу – 42-37-94. Энчи корреспондент – 42-68-72. Операторла – 40-28-97, 42-66-85.	Редакция авторла бла кыгъат жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала арха кыйтарылмайдыла. Газетде басмаланган материаллада айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишмезге болулукъдула. Алада айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла. Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машина бла жазылган 5-6 бет) кёню алмайды. Газет Связны, информация технологиялары эмда асламлы коммуникациялары ишлери жаны бла федерал надзор службаны (Роскомнадзорну) Къабарты-Малкярда управлениасында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди. Регистрация номер – ПН № ТУ07-00118. Индекс - П 5893	Газетни басмагъа «КЪМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди. Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Старополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а Газетлени ичерине тапдыруу ючюн КЪМР-ни почта связны федерал Управлениасы жууаплыды. Телефонла: 76-01-21 Газетлени розничнагъа сагъуу ючюн КЪМР-ни «Роспечать» акционер общество жууаплыды. Телефон: 42-69-34 Газет ийыкыда юч кере чыгъады – геюрге, орта, шабат кюнде.	Номерге графикте кере 19.00 сагъатда кыол салынады. 20.00 сагъатда кыол салынганды ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГАНЛА: Тикаланы Фатима – дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия – жууаплы секретарьны орунбасарлары; Бийчеккуланы Жаннета (1,2-чи бетле); Зезаланы Лид (3-чю бет); Гезаланы Валентина (4-чю бет) – корректорла. Тиражы 1437 экз. Заказ № 1445 Багъасы 10 сомду.	РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ: 360000, Нальчик шахар, Ленин алы проспекти, 5 адрес почта: elbor_50@mail.ru